

Musikk og inkludering i barnehagen

Hvordan kan musikk være med på å skape et inkluderende miljø blant barna i barnehagen?

Therese Skogli Brekstad

Kandidatnummer: 7

Bacheloroppgave

BHBAC3910

Trondheim, april 2023

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Forord

Da var det min tur til å levere en bacheloroppgave. Prosessen har vært både krevende, spennende og innholdsrik. Jeg har lært mye underveis, og ser svært lyst på min fremtidige tilværelse som barnehagelærer. Det å kunne fordype seg i et tema som jeg interesserer meg såpass for har gitt meg mye, og jeg håper at jeg får bruk for det i fremtiden.

Jeg ønsker å takke mine veiledere ved DMMH for all hjelp og støtte underveis. Jeg vil også rette en stor takk til informantene mine som ville stille opp.

Mine medstudenter gjennom mine tre år ved høgskolen har gitt meg mye. Tusen takk for fine år sammen med dere, all støtte, minner, opplevelser og gode diskusjoner. Dette er noe jeg alltid vil ha med meg, og jeg er utrolig stolt av alle sammen!

Innhold

1.0 Innledning	5
1.1 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling	5
1.2 Oppgavens oppbygging	5
2.0 Teori.....	6
2.1 Hva er musikk?.....	6
2.1.1 Musikalske grunnelementer	6
2.1.2 Musikkens betydning for inkludering	7
2.1.3 Musikk og barns medvirkning	7
2.2 Barns utvikling	8
2.2.1 Sosial utvikling og kompetanse	8
2.2.2 Musikk, følelser og inkludering	9
2.2.3 Musikk, språk og inkludering	10
2.2.4 Musikalsk utvikling	10
2.3 Inkludering og inkluderende fellesskap.....	11
3.0 Metode	12
3.1 Valg av metode	12
3.1.1 Kvalitativ metode.....	12
3.2 Planlegging av datainnsamling	13
3.3 Utvalg av informanter.....	14
3.4 Gjennomføring.....	14
3.5 Analysearbeidet	15
3.6 Metodekritikk	16
3.6.1 Reliabilitet og validitet.....	16
3.6.2 Generalisering	17
3.7 Etske retningslinjer	17
4.0 Funn og resultater	18
4.1 Musikken i barnehagen.....	19
4.2 Musikk og barns utvikling	20
4.2.1 Språk, musikk og inkludering	22
4.2.2 Musikk, følelser og inkludering	23
4.3 Musikk og inkludering i barnehagen	25

5.0 Oppsummering og konklusjon.....	30
6.0 Litteraturliste.....	31
7.0 Vedlegg	33
7.1 Informasjons- og samtykkeskjema.....	33
7.2 Intervjuguide	35

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling

Musikk er noe de fleste, om ikke alle, bruker hver dag og har god kjennskap til. Musikk kan være med på å uttrykke følelser, skape bevegelse, fremkalle minner og opplevelser (Sæther, 2019, s. 9). Slik jeg ser det, bringer musikken oss mennesker sammen på mange måter. Noe av det jeg liker best med å jobbe i barnehage, er det at man kan bruke musikk på så mange forskjellige måter sammen med barna. I løpet av studietiden min på Dronning Mauds Minne Høgskole har jeg tilegnet meg mye kunnskap rundt det å jobbe med barn. Noe jeg er svært opptatt av og som også åpenbart er viktig i barnehagen er inkludering, alle skal føle at de har en plass i barnegruppa. I min bacheloroppgave ønsket jeg å finne ut om musikk og inkludering har noe til felles og om det kan sees på som en felles arbeidsmåte i barnehagen.

Problemstillingen min ble fastsatt tidlig og jeg har ikke endret den noe særlig siden. Svarene jeg fikk i datainnsamlingen gjorde at jeg fortsatt kunne beholde problemstillingen til det jeg i hovedsak hadde tenkt på, noe jeg vil tro at ikke alltid skjer med alle. Problemstillingen jeg endte opp med er:

«Hvordan kan musikk være med på å skape et inkluderende miljø blant barna i barnehagen?»

1.2 Oppgavens oppbygging

Oppgaven min er delt opp i syv deler, hvor jeg i starten presenterer valget mitt av tema og problemstilling. I kapittel 2 presenterer jeg ulike teoretiske perspektiver som er relevant for kapittel 4, som handler om funn og drøfting. Kapittel 3 er med på å gi et innblikk i min metode, for eksempel mitt valg av metode, hvordan dataene ble samlet inn og etiske retningslinjer. I kapittel 4 kommer mine funn og selve drøftingen, hvor teorien fra kapittel 2 og egne erfaringer er med på å diskutere funnene jeg har gjort. I kapittel 5 oppsummeres drøftingen og jeg presenterer resultatet av det jeg har funnet ut. Kapittel 6 er litteraturlista, hvor det kommer en oversikt over teorien jeg har brukt som grunnlag for oppgaven. I kapittel 7 ligger vedleggene mine, som er informasjons- og samtykkeskjema og intervjuguide.

2.0 Teori

I dette kapittelet vil jeg presentere relevant teori for oppgaven. Teorien som presenteres her vil også være å kjenne igjen i kapittel 4, som handler om funn og resultater.

2.1 Hva er musikk?

Musikk angår de fleste mennesker, det er noe vi har et forhold til og kan oppleves overalt. Hva man oppfatter musikk som er det ulike syn på og meninger om. Dette er en diskusjon som vil alltid vil pågå. Mange forbinder musikk med ulike sjangre og kulturer, som for eksempel jazz, pop, rock, afrikansk, indisk og mange flere. Musikk kan være med på å uttrykke følelser, stimulere oss til bevegelse, fremkalle minner og opplevelser (Sæther, 2019, s. 9-10).

2.1.1 Musikalske grunnelementer

De musikalske elementene beskrives i hovedsak ut fra mulighetene som ligger til grunn for det praktiske musikalske arbeidet i barnehagen. Ved at barnehagelæreren jobber variert og aktivt med musikk kan barna i barnehagen bli kjent med musikkens virkemidler.

Virkemidlene i musikken består av ulike musikalske grunnelementer, og disse bidrar til at barn vil få erfaringer med elementene som uttrykksmåte. Dette vil igjen bidra til at barna får et viktig grunnlag der de selv kan skape musikk hvor de uttrykker følelser, opplevelser og tanker (Sæther, 2019, s. 23).

De musikalske grunnelementene er lyd og bevegelse. Klang, dynamikk, tonehøyde, rytme, tempo, tekstur og form er ulike bestanddeler til lyd og bevegelse. Klang sier noe om selve lyd kvaliteten av det som oppfattes. En måte å dele det igjen på er i tone, klangfarge og samklang. Toner kan være både lys og mørk. Øret kan oppfatte en variert skala fra det mørkeste til det lyseste (Sæther, 2019, s. 23).

Dynamikk kan påvirke og påvirkes av de andre musikkelementene, og det handler om forandringer i lydstyrke. I musikken finnes det store kontraster i bruk av lydstyrke, og i barnehagen kan man for eksempel variere ved å synge svakt, middels eller sterkt. Dynamikk i musikken er med på å gi den liv og spenning. Sangen «Olle Bolle» er et eksempel på en sang hvor det i barnehagen er vanlig å legge ekstra trykk og synge «bøh» sterkt, unntatt når Olle

Bolle hvisker «bøh» i slutten av sangen. I tilfeller med denne sangen for eksempel, oppleves kontrastene i dynamikken tydelig (Sæther, 2019, s. 26-29).

Rytme kan betegnes som noe som driver musikken fremover, en slags motor. Med en barnegruppe kan man sammen med barna for eksempel klappe sekvenser i ulike tekster og repetere dem. Dette vil ha mye å si for oss i forhold til at rytme kan bidra til at vi klarer å huske sanger (Sæther, 2019, s. 31). En kombinasjon av rytme og bevegelse kan sees på som en naturlig uttrykksmåte, barn kan for eksempel begynne å hoppe når de hører musikk. Det kan derfor tenkes at arbeid med dette kan bidra til videre musikalsk kommunikasjon (Sæther, 2019, s. 33).

2.1.2 Musikkens betydning for inkludering

Musikk spiller en rolle i å etablere og opprettholde gruppefølelse. Musikk kan fungere som et sosialt lim, og det forsterker evnen vår til samarbeid og følelsen av å høre sammen (Kulset, 2019, s. 28).

Selv om alle reagerer ulikt på forskjellige typer musikk, kan den likevel være med på å strukturere følelsene til en gruppe på den måten at alle deltakere kommer i samme stemning samtidig. Alle kan nyte samme musikk, selv om opplevelsen av den er forskjellig. Vi kan være sammen i musikken selv om vi opplever forskjellige ting der og da (Kulset, 2019, s. 33).

I en inkluderende barnehage skal alle barn ha mulighet til å delta i musikkaktiviteter ut fra sine forutsetninger, noe som vil si at barnehagen må kunne legge til rette for hvert enkelt barn. Man må tilpasse blant annet valg av nivå, ferdigheter og gruppesammensetninger.

Musikkaktiviteter i barnehagen bør i hovedsak omhandle det å gi barna inntrykk og uttrykksopplevelser (Sæther, 2014, s. 282-283).

2.1.3 Musikk og barns medvirkning

Gustavsson (2003) mener at danning som dialog i barnehagesammenheng kan relateres til barns medvirkning. Barn og voksne er lydhøre for hverandre, og det dreier seg om å oppfatte andres forståelse av liv og mening (Gustavsson, 2003: Angelo, 2019, s. 125-126).

Didaktikeren Wolfgang Klafki legger vekt på at samspillet mellom hva og hvordan musikken gir best vilkår for danning. Det handler derfor om at barna møter utfordrende og relevant fagstoff, som dermed går videre og fører til mer læring og danning (Angelo, 2019, s. 128).

I rammeplan for barnehagen står det at barna skal få delta i beslutningsprosesser, samt at barnehagen skal verdsette og følge opp individuelle uttrykk og handlinger (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 21).

2.2 Barns utvikling

Nyere utviklingspsykologi fremstiller barn som unike individer med egenverdi, hvor de sees på som kompetent og en selvstendig aktør i sin egen utvikling. Barn er, og skal bli noe (Glaser, 2018, s. 13). I rammeplan for barnehagen står det at barndommen har en egenverdi, og at barnehagen skal være delaktige og ha en helhetlig tilnærming til barnas utvikling (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 7). Mennesket er under utvikling hele livet, det er alltid noe vi skal utvikle oss på.

I min oppgave har jeg valgt å gå dypere inn i noen områder av barns utvikling. Disse blir presentert i underkapitlene, og blir også å kjenne igjen i kapittel 4 om funn og drøfting.

2.2.1 Sosial utvikling og kompetanse

Å være deltaker i det sosiale er avgjørende for at vi mennesker skal trives og ha det bra. Vi utvikler oss i samspill med andre, der lever vi, lærer vi, kjenner på tilhørighet og trives. Barn er avhengig av et godt samspill med andre for å også utvikle det emosjonelle, språklige, kognitive og motoriske. Den sosiale utviklingen hos barna er derfor avgjørende for mange andre utviklingsområder også. En trygg og pålitelig omsorgsperson i barnas tidlige alder bidrar til at barna også i senere alder lettere vil kunne skape relasjoner til andre (Størksen, 2018, s. 79).

En forutsetning for å kunne fungere godt sammen med andre er sosial kompetanse. Det omfatter også ferdigheter, kunnskaper og holdninger som utvikles gjennom sosialt samspill. Barna i barnehagen skal kunne erfare å ha betydning i fellesskapet, samt at de skal erfare å være i positivt samspill med barn og voksne (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 22-23).

Begrepet sosial kompetanse handler om summen av ulike ferdigheter som barn har innen ulike områder, disse er samarbeid, selvhevdelse, selvkontroll, empati og det å vise ansvarlighet. Sosial kompetanse handler mer om endring over tid. All sosial kompetanse bygger på barnas tidlige læring og tilknytningserfaringer. Den sosiale kompetansen er også viktig for barna når de må tilpasse sin atferd i møte med andre, for eksempel i vennegjenger (Størksen, 2018, s. 81).

2.2.2 Musikk, følelser og inkludering

Emosjonell utvikling er svært viktig med tanke på grunnlaget for sosial utvikling og læring. Barna får, gjennom sine følelsesuttrykk, en gjensidig rolle i det tidlige samspillet. Barnet er avhengig av at omsorgspersoner tolker og forholder seg til dets følelser for å kunne utvikle empati og kjennskap til seg selv (Drugli, 2018, s. 49).

Sosial og kognitiv utvikling har stor sammenheng med emosjonell utvikling, da barns utvikling omfatter mye og det nærmest er umulig å forstå emosjonell utvikling uten sammenheng med andre utviklingsområder (Drugli, 2018, s. 49-50). Emosjonell kompetanse innebærer at barnet ofte uttrykker positive følelser og sjeldnere uttrykker negative følelser. Barnet er også i stand til å kjenne igjen andres følelser og grunnen til at disse utløses, samt at de har evnen til å regulere sine egne følelser i ulike situasjoner. På grunn av dette har også den emosjonelle kompetansen sammenheng med barnets relasjon til andre barn og voksne (Drugli, 2018, s. 54).

Forskning på hjernen og musikkopplevelser gir oss et bilde av hvilke områder i hjernen som involveres i sammenheng med musikk. Måten musikken er laget på virker inn på følelsene våre. Vi forbinder for eksempel langsomt tempo og fallende melodibevegelse som sørgmodig musikk. Det er ikke alltid at strukturen i selve musikken er den som bærer frem emosjonen, det kan også være måten musikken fremføres på (Ruud, 2013, s. 65-68).

De limbiske strukturene er et system i hjernen. Det behandler minner, følelser og hukommelse. Innenfor dette systemet deles det opp i flere deler av hjernen, den følelsesmessige hukommelsen som kalles *amygdala*, den som koordinerer de emosjonelle reaksjonene våre som kalles *hypothalamus* og arkivaren som skaper korttidsminner, *hippocampus* (Kulset, 2019, s. 52).

2.2.3 Musikk, språk og inkludering

Sett i lys av språklig sammenheng, har alt som har med lyd, klang, rytme og gjentakelse musikalske elementer, og grunnlaget for språket ligger i det musiske (Høigård, 2019, s. 24). Sang, rytme, regler, bevegelser og lek virker sammen og inspirerer barnet til å delta, og sett i lys av språkutvikling kan vi si at dette skaper de beste forutsetningene for barnets språktilegnelse. Musikalske aktiviteter fremmer barnets utvikling på alle områder; emosjonelt, motorisk, sosialt, estetisk og kognitivt (Høigård, 2019, s. 27).

Den kommunikative musikaliteten spiller en viktig rolle i barns utvikling, og det er med på å etablere et fundament for barnas sosiale identitet. Det går ut på å dele følelsesmessige stemninger gjennom lyder, gester, blikk og berøringer. I samspill med andre, blir sangen en slags form for identitetsutvikling og selvfortelling (Barrett, 2010: Vist, 2018, s. 515).

Det er viktig å tilføre sanger, rim, rytmer og regler som barna kan bearbeide og uttrykke selv. På denne måten kan de være musikalsk skapende. Observasjon av barns musikalske uttrykk kan gi oss kunnskap om hvordan barn anvender uttrykkene, for eksempel i spontansang, musikalske samtaler, lek med lyd og mer (Sæther, 2019, s. 76).

Musikken er et alternativ til et sosialt møte ved siden av den daglige leken. Man trenger ikke å kunne språk for å kunne delta på lik linje som andre, og den sosiale og språklige kapitalen blir utjevnet, alle stiller likt. Musikk gir trygge rammer også for de uten norsk språk, den samme melodien, de samme ordene og den samme rytmen vil gjøre det lettere for barn uten norsk språk å finne fokus i en musikkaktivitet fremfor en vanlig samtale (Kulset, 2019, s. 77).

Det å tilegne seg og lære et språk skjer først og fremst i samspill med andre. Vi må høre språk for å kunne tilegne oss det. Det å leke med de andre barna i barnehagen er svært viktig for språklæringen, og en forsterket følelse av samhörighet i et sosialt fellesskap kan i seg selv bidra til at barna tilegner seg språket. Kulset forteller at flere studier peker på at sang og musikk er en måte for barna å øke sin sosiale kompetanse før de har tilegnet seg språket. Man blir venner gjennom å musisere sammen, barna får tilgang til lek sammen gjennom målspråket (Kulset, 2019, s. 74-80).

2.2.4 Musikalsk utvikling

Musikalsk utvikling kan også knyttes til utviklingen av ferdigheter, og vi blir kjent med barnas nivå gjennom deres musikalske produksjon. Ut fra dette, kan man derfor hjelpe barna

med videre utvikling gjennom å legge opp til aktiviteter ut fra deres nivå (Sæther, 2019, s. 76).

Barn møter musikk, og de uttrykker musikk. Videre utvikling hos barnet vil derfor preges av hvordan de opplever og erfarer dette. Musikalske erfaringer barnet gjør i samspill med voksne og andre barn vil kunne bidra til en musikalsk kultur i barnehagen, som igjen vil ha noe å si for musikalsk interesse og utvikling. Som ansatt i barnehagen vil det derfor ha stor betydning at man møter barna på ulike plan, man må iaktta barnet, tone seg inn i uttrykkene og gi respons på det barna viser i musikkaktivitetene (Sæther, 2019, s. 93).

2.3 Inkludering og inkluderende fellesskap

Inkludering er et stort og mangetydig begrep som opererer i et konfliktfylt felt. Ord speiler ikke virkeligheten når vi snakker om abstrakte størrelser som inkludering (Arnesen, 2017, s. 19). Begrepet inkludering er vanskelig å se uten å nevne mangfold. Mangfold henviser til uendeligheten av forskjeller som finnes mellom mennesker, da hvert menneske er unikt (Arnesen, 2017, s. 28).

«Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering» (Barnehageloven, 2005, §1).

En inkluderende barnehage har fokus på møte mellom individ og samfunn, med respekt for mangfold, variasjoner og ulikheter. Forskjeller skal verdsettes. Barn er barn, med samme behov som alle andre barn, for eksempel lek og venner (Moe & Valseth, 2014, s. 354).

Idealet om en inkluderende barnehage innebærer en stor utfordring i det samfunnet vi lever i. Det handler om å skape et pedagogisk perspektiv som gir status til menneskelige ulikheter, altså variasjoner, avvik og mangfold. Barnehagen skal være et inkluderende fellesskap med det enkelte barnet. Høy kvalitet på barnehagetilbudet gjenkjennes ved at det finnes individuell tilrettelegging av tilbudet og lokal tilpasning av innholdet, dette kreves derfor av barnehagen for at den skal ha høy kvalitet. I barnehagens hverdag innebærer inkludering å ha som mål at alle barn, altså både barn med funksjonsvansker og alle minoriteter skal fremstå som interessante lekekamerater, og det er personalets ansvar å legge til rette for og veilede barna slik at det skjer (Sjøvik, 2014, s. 41).

I rammeplan for barnehagen står det forklart at personalet skal fremme et inkluderende miljø der alle barna kan delta i lek og erfare glede i lek (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 20).

3.0 Metode

I dette kapittelet av oppgaven vil jeg presentere ulike tilnærminger og gjøre rede for hvilken metode jeg har valgt og hvorfor. Jeg vil også si noe om hvorfor jeg valgte de informantene jeg gjorde, og hvordan intervjuene gikk fra mitt perspektiv. Til slutt vil jeg reflektere kritisk over metodevalg, etiske retningslinjer og analysearbeid.

3.1 Valg av metode

Når man skal velge metode, er det ideelt sett problemstillingen som styrer valget. Man bør innhente kunnskap om temaet man har, ha et klart formål for prosjektet, kunnskap om ulike innsamlings- og analyseteknikker og bestemme hvilke man skal benytte for å kunne innhente den kunnskapen man ønsker (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 121; Bergsland & Jæger, 2016, s. 66). Mitt valg av metode falt på plass tidlig. Jeg har valgt å anvende en kvalitativ tilnærming, med intervju som innsamlingsmetode. Det finnes ulike former for metode, men det er i hovedsak to hovedtyper. Disse er kvalitativ og kvantitativ metode. Disse to metodene er basert på ulik forskningslogikk, noe som har og vil ha konsekvenser for forskningsprosessen og hvordan resultatet av forskningen vurderes. Den største forskjellen på de ulike metodene er hvordan data registreres og analyseres. En kvalitativ metode går mer i dybden og vektlegger betydning, mens en kvantitativ metode vektlegger utbredelse og antall (Thagaard, 2013, s. 17; Bergsland & Jæger, 2016, s. 66).

Årsaken til at jeg valgte en kvalitativ metode er fordi jeg ønsket å holde samtaler med barnehagelærere og pedagogiske ledere om hvordan de kan jobbe med og eventuelt jobber med musikk for å skape et inkluderende miljø blant barna i barnehagen.

3.1.1 Kvalitativ metode

Kvalitativ forskning består av et vidt spekter av metoder å samle inn materiale på, for eksempel observasjon, intervju, prosjektarbeid, videoopptak og mer (Bergsland & Jæger, 2016, s. 67). Denne metoden kan være med på å synliggjøre menneskers hverdagshandlinger i

en naturlig kontekst, for eksempel hvordan de ansatte i barnehagen jobber med musikk og inkludering.

Intervju er en metode jeg er komfortabel med. Jeg er glad i å snakke med mennesker, så det var naturlig for meg at intervju var noe jeg ville gjennomføre. Et intervju har ikke noe strengt regelverk, det viktigste når man forbereder en intervjuundersøkelse er at spørsmålene *hva*, *hvorfor* og *hvordan* besvares (Bergsland & Jæger, 2016, s. 70). Hvilken metode man velger er som sagt viktig i forhold til problemstillingen man har, samt at det har betydning for hvilke svar man får. Om jeg skulle gjennomført en spørreundersøkelse, hadde det kanskje vært mer naturlig at flere hadde deltatt og at svarene jeg hadde fått var tallfestet og ut fra statistikk. Ved å bruke intervju får man for eksempel hørt informantens egne stemme, man får sett kroppsspråk og mer. Det gir meg også muligheten til å stille oppfølgingsspørsmål, og jeg kan kvalitetssikre materialet i form av at jeg har mulighet til å forsikre meg om at jeg har forstått det riktig. Jeg ville ikke fått samme mulighet ved bruk av for eksempel spørreskjema.

3.2 Planlegging av datainnsamling

For å forberede meg til intervju, leste jeg meg opp på temaet og forberedte meg på best mulig måte for å kunne delta mest mulig i intervjuet selv. Som Bergsland & Jæger beskriver, bør man skaffe seg en begrepsmessig og teoretisk forståelse av fenomenene som skal undersøkes, slik at man kan tilføre noe selv og integrere ny kunnskap (Bergsland & Jæger, 2016, s. 70). For min egen del var det også en fordel at jeg hadde lest meg opp på temaet før jeg utformet en intervjuguide. På den måten var det enklere å vite hva jeg faktisk var ute etter til oppgaven, og det var lettere å utforme spørsmålene.

I forkant av intervjuet sendte jeg også ut samtykkeskjema (vedlegg 1) og intervjuguide (vedlegg 2) til informantene, slik at de fikk mulighet til å kunne stille forberedt til intervjuet de også. En intervjuguide inneholder emnene som jeg skal ta opp med informantene, og hvilken rekkefølge spørsmålene skal ha (Bergsland & Jæger, 2016, s. 71). Intervjuguiden min ble sendt til veiledning, og jeg fikk tilbakemeldinger fra veilederne på hva jeg kunne gjøre slik at den ble mer utfyllende. Da den ble godkjent sendte jeg inn søknad til Sikt om å få ta lydopptak av intervjuene.

3.3 Utvalg av informanter

Da jeg skulle velge informanter, tenkte jeg det var viktig å velge noen som har kunnskap om temaet. Jeg ønsket å intervju mennesker med samme kunnskap som meg, om ikke mer. Jeg sendte ut forespørsler om intervju til ulike barnehager, hovedsakelig barnehager jeg hadde kjennskap til gjennom praksis og jobb. Thagaard forklarer at *strategisk utvalg* handler om at vi systematisk velger personer eller enheter som har de egenskapene vi ønsker, eller kvalifikasjoner som er strategiske basert på det vi ønsker å finne ut, som i dette tilfellet er problemstillingen (Thagaard, 2018, s. 54). Mitt utvalg ble derfor barnehagelærere og pedagogiske ledere, fordi de har kunnskap til å kunne reflektere faglig over hvordan de arbeider i barnehagen og begrunne hvorfor de gjør som de gjør.

Jeg endte opp med å intervju en barnehagelærer som var ferdig utdannet i 2022 som jobber på storbarnsavdeling. Han forteller at han har jobbet som vikar i ett år før han startet på utdanningen. Den andre informant er en pedagogisk leder som var ferdig utdannet i 1984, og som stort sett har jobbet i barnehage siden, hun jobber på småbarnsavdeling. Hun forteller at hun har musikk halvårsenhet i utdanningen sin, samt videreutdanning i spesialpedagogikk og veiledning. I tillegg til barnehage, har hun jobbet flere steder som for eksempel mottak med flyktninger, da med barn og kvinner. Hun har jobbet som både styrer, enhetsleder og pedagogisk leder. Begge informantene jobber i samme barnehage og ønsket å stille til intervju fordi de synes oppgaven min er spennende.

3.4 Gjennomføring

Intervjuene jeg hadde ble gjennomført samme uke. Jeg holdt av dagen, slik at jeg ikke hadde noe annet jeg skulle rekke og bli stresset. Dette mener jeg også at var en fordel for min egen del i forhold til at jeg kunne sette meg ned og transkribere intervjuet samme dag som opptaket ble tatt, slik at jeg kunne unngå å sette av mange dager kun for å transkribere og bruke lang tid på selve intervjuet. Intervjuene ble holdt på informantenes arbeidsplass, hvor det ene intervjuet ble gjennomført inne på avdeling etter stengetid, mens det andre ble gjennomført på et møterom i løpet av arbeidsdagen. Det var viktig at intervjuene ble gjennomført på et sted hvor det ikke var mye bakgrunnsstøy, da jeg brukte lydopptaker under intervjuene.

Som sagt sendte jeg ut intervjuguide til informantene i forkant, men jeg forkortet spørsmålene på intervjuguiden som informantene fikk. Dette gjorde at de fikk mulighet til å forberede seg litt til intervjuet, noe jeg tenker at var til fordel for begge parter. En intervjuguide angir ifølge

Brottveit strukturen i et intervju (Brottveit, 2018, s. 89). Jeg hadde selv med meg en intervjuguide som hadde flere oppfølgingsspørsmål, og på denne måten mener jeg at jeg utfordret informantene mer og at jeg samtidig deltok mer i selve intervjuet selv også. Dette er noe jeg mener er viktig og noe jeg er opptatt av, både for å skape bedre flyt i samtalen, men også for å skape tillit og trygghet hos informantene.

3.5 Analysearbeidet

Kvale & Brinkmann forklarer at det å analysere betyr at man deler opp noe i biter eller elementer (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 219). Jeg startet med analysearbeidet etter at transkriberingen av lydopptaket var gjennomført. Måten jeg gjorde dette på var ved å lage en tabell, hvor jeg sorterte informantens utsagn på hver sin side, mens jeg skrev min tolkning og likheter/ ulikheter i kolonnen imellom. På denne måten gjorde det selve informasjonen jeg hadde hentet inn mer oversiktlig, samt at det gjorde det lettere for meg å hente det ut for å skrive om det i drøftingsdelen. Ifølge Brottveit kalles denne måten å gjøre det på for datatolkning, som innebærer at forskeren studerer hva informantene formidler gjennom teksten, eller intervjuet i mitt tilfelle. Videre forklarer hun at forskeren også ser på hvilken måte de snakker om de aktuelle temaet, hvordan deres beretninger og utsagn eller handlinger kan forstås. Helt konkret vil det si at forskeren går bakenfor det ferdig fremstilte materialet og forsøker å tolke innholdet selv (Brottveit, 2018, s. 136).

For min del var det i dette arbeidet viktig å gå grundig gjennom hva jeg faktisk hadde fått ut av intervjuene, både fordi det ville spare meg for mye arbeid senere og fordi jeg skapte kontroll over hva jeg hadde. Hvis det hadde vært tilfellet, ville jeg også fått sett om det var noe mer jeg trengte av data før jeg kunne sette i gang med drøftingsdelen.

Thagaard forklarer at *fenomenologien* tar utgangspunkt i den subjektive opplevelsen og søker å oppnå en forståelse av dypere mening i en persons erfaringer (Thagaard, 2018, s. 36). Ifølge Brottveit brukes et kvalitativt forskningsdesign for å gå i dybden på et felt for å kunne forstå den sosiale virkeligheten vi omgås med. Kvalitativ forskning kan omfatte innhenting av materiale både på individ- og gruppenivå. Den har også forankring i *hermeneutikken*. Det vil si at den opprinnelige teksten tolkes og skapes om til en annen tekst ved hjelp av egne ord og begreper (Brottveit, 2018, s. 34-65). Det er dette jeg har gjort med den dataen jeg har samlet inn. En tematisk analyse går ut på at forskeren har fokus på tema og problemstilling, og fortolker og analyserer datamaterialet basert på svarene fra informantene (Brottveit, 2018, s.

146). Jeg systematiserte dataene jeg hadde samlet inn, og reduserte dataene i flere runder ut ifra hva jeg selv mente var relevant for oppgaven min. Til slutt sorterte jeg dataene ut i forskjellige temaer, som jeg dermed også har brukt i oppgaven min. Alt dette gjorde jeg med min egen problemstilling og svarene jeg fikk fra informantene i bakhodet.

Bergsland & Jæger forklarer at analyse- og tolkningsarbeidet kan medføre utfordringer i form av at det kan være vanskelig å skille mellom informantenes utsagn og egne tolkninger når man analyserer (Bergsland & Jæger, 2016, s. 82). I tabellen jeg lagde, var det viktig at jeg så kritisk på egne tolkninger underveis og i etterkant, for å nettopp forsikre meg om at jeg har tolket informantenes utsagn på en god og riktig måte. Det bidrar også til å øke validiteten og at leseren forstår hvordan man har tolket informantenes utsagn og hvorfor man har kommet frem til akkurat den fortolkningen. En måte å gjøre dette konkret er å gjengi informantenes sitater, for så å komme med egne tolkninger (Bergsland & Jæger, 2016, s. 82). Dette er noe jeg har valgt å gjøre i min oppgave.

3.6 Metodekritikk

Det er viktig å være kritisk og reflektere over egen metode og måten man samler inn data på. Når det kommer til kvalitativ forskning, brukes begrepene *reliabilitet*, *validitet* og *generalisering* i evalueringen av det metodiske arbeidet (Bergsland & Jæger, 2016, s. 80). I dette kapittelet av oppgaven vil jeg forklare hvilke hensyn jeg tok for å skape troverdighet til oppgaven og måten jeg har samlet inn data på.

3.6.1 Reliabilitet og validitet

Reliabilitet kan i kvalitative studier knyttes opp mot troverdighet. Hvor pålitelig er datamaterialet, gjennomføres forskningen på en tillitvekkende måte, hvordan bearbeides, analyseres og tolkes materialet? Validitet handler om hvor godt eller relevant dataene representerer det som skal undersøkes, og i hvilken grad resultatene er gyldige for utvalget og det som er undersøkt. I mitt tilfelle vil det være relevant for problemstillingen, altså i hvilken grad det jeg har samlet inn er relevant for det jeg ønsker svar på i oppgaven (Bergsland & Jæger, 2016, s. 80). Jeg valgte å ta lydopptak av intervjuene, noe Brottveit forklarer at kan være en fordel med tanke på at svarene registreres korrekt (Brottveit, 2018, s. 95).

I mitt prosjekt var det viktig at jeg på forhånd ga god informasjon til informantene. Denne informasjonen innebar bakgrunnen for undersøkelsen, og informantene fikk denne informasjonen gjennom et samtykkeskjema jeg hadde utformet i forkant av intervjuene. Jeg holdt meg til intervjuguiden jeg hadde utformet på forhånd, samt at jeg hadde planlagte oppfølgingsspørsmål som jeg brukte aktivt for å utdype svarene. Ved at jeg gjorde det på denne måten, opplevde jeg at informantene var trygge på at jeg skulle bruke informasjonen til det jeg hadde informert om, og at jeg ikke kom til å bruke det til noe annet enn min egen oppgave.

Jeg ga også informantene mulighet til og tilbud om å få tilsendt den ferdige transkriberte teksten etter jeg var ferdig med den, slik at jeg kunne gi de muligheten til å se hva jeg hadde å analysere ut fra. På denne måten åpnet jeg opp for at de kunne komme med innspill og eventuelt legge til noe eller å endre på noe dersom de ønsket det. Dette mener jeg også at er med på å skape tillit til oppgaven og meg som person fra informantens ståsted.

3.6.2 Generalisering

I kvalitative studier handler generalisering om at funnene man har gjort i en undersøkelse kan overføres eller brukes til andre sammenhenger. Bergsland og Jæger forklarer at målet for en kvalitativ studie ikke er å generalisere funnene, men å heller gi rike beskrivelser av det man har funnet (Bergsland & Jæger, 2016, s. 80-81). Min oppgave gir et bilde på hvordan musikk kan brukes som et verktøy for inkludering i barnehagen. Slik jeg ser det vil derfor ikke oppgaven min gi svar som kan generaliseres, noe jeg heller ikke vil gjøre.

3.7 Ethiske retningslinjer

Når man skal gjennomføre et forskningsprosjekt, er det viktig å ivareta personvernet. Det er lovfestet at personopplysninger skal behandles på en lovlig, rettferdig og åpen måte med hensyn til den registrerte (Personopplysningsloven, 2018, Kapittel II artikkel 5a). Det finnes tre hovedprinsipper når det kommer til forskerens etiske ansvar; informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser (Bergsland & Jæger, 2016, s. 83-85).

I min undersøkelse ble alle disse ivaretatt. Jeg ga informert samtykke i form av informasjons- og samtykkeskjema, der informantene fikk informasjon om undersøkelsens formål, at deltakelsen i prosjektet er frivillig og at de kan trekke seg når som helst. Dette er noe

informanten har krav på, de skal ha kjennskap til formål og hovedtrekkene i prosjektet. Konfidensialitet handler om behandlingen av personlige data som kan avsløre deltakerens identitet. Jeg velger å gi informantene mine fiktive navn i oppgaven min, og omtaler de som Lars og Ida. Dette er for å ivareta personopplysningsloven, og for at informantene ikke kan gjenkjennes i oppgaven min. Konsekvenser i forhold til behandlingen bør vurderes med hensyn til mulig skade på informantene. I mitt prosjekt mener jeg at deltakerne ikke har noen direkte fare for konsekvenser av deltakelsen, da jeg har vært nøye med behandlingen av personopplysningene, for eksempel ved at jeg omtaler de med fiktive navn.

Jeg bestemte meg som sagt tidlig for å ha intervju. Det første jeg måtte gjøre før jeg kunne sette i gang med intervjuene var å sende søknad til Sikt, siden jeg skulle bruke lydopptak under intervjuene. På grunn av at jeg valgte å ha intervju og bruke lydopptak, ble det nødvendig at jeg skrev et samtykkeskjema med utfyllende informasjon (vedlegg 1). Samtykkeskjemaet inneholder informasjon om hva bachelorprosjektet går ut på, hvem som er ansvarlig for prosjektet, hva det innebærer for deg som deltaker å delta og informasjon om personvern. Det står blant annet tydelig hva det innebærer for deltakerne å delta, og at de har mulighet til å trekke seg når som helst uten å oppgi noen grunn. I forkant av intervjuene fikk informantene tilsendt samtykkeskjema fra meg, slik at de kunne lese over og stille spørsmål dersom de ønsket det. Ifølge Bergsland & Jæger har informantene krav på å få kjennskap til formålet med undersøkelsen og hovedtrekkene i prosjektet. Det at deltakerne får denne informasjonen, kalles for informert samtykke (Bergsland & Jæger, 2016, s. 83).

4.0 Funn og resultater

Denne delen av oppgaven består av funn jeg gjorde i intervjuene, samt drøfting. Måten jeg har valgt å sette opp kapittelet på, er ved å først presentere informantenes utsagn i form av sitater, etterfulgt av drøfting. Jeg vil drøfte dataene ved hjelp av teori som ble presentert i teoridelen, samt drøfting sett i lys av problemstillingen min. Grunnen til at jeg setter informantenes utsagn som sitater er at jeg mener det blir mer oversiktlig og ryddig. Min tolkning er gjort med utgangspunkt i min forståelse av informantenes utsagn, samt min egen kunnskap om temaet.

Ut fra svarene jeg fikk i intervjuene, har jeg valgt å kategorisere dataene i følgende deler: Musikken i barnehagen, musikk og barns utvikling og musikk og inkludering i barnehagen.

4.1 Musikken i barnehagen

Det første spørsmålet jeg stilte informantene mine var «Hvordan bruker dere musikk i deres barnehage?». Her ønsket jeg å få et innblikk i hvilken plass musikken har i hverdagen til informantene mine, og hvordan de bruker musikk generelt.

Lars forteller:

Det kommer litt an på fra person til person, vi har en som jobber her som er musiker og ofte bruker musikk i samlingsstund, spesielt instrumenter. Vi spiller ofte av musikk på høyttaler om barna ønsker det, og om de har noen sanger de ønsker å høre på. Mye spontant. Vi bruker musikk hver dag, spesielt i samlingsstund. Det kan også hende vi begynner på en trall mens vi leker.

Jeg liker å bruke musikk veldig effektivt fordi barna liksom knytter seg veldig til deg når du «tar ned garden» og bare tar noe du liker å synge. I verste fall sier barna ifra når det blir for mye.

Ida forteller:

Vi bruker musikk, hvis du tenker sang, hver dag. Mange ganger om dagen, hele tiden. Jeg kan for eksempel synge mens jeg kler på barna, skifter bleie eller når vi skal vaske ansiktet.

Vi tar opp sangene som barna liker å høre på, og de liker å høre på mye sang. Vi fanger opp interessene til barna. Vi pleier å ha musikkgrupper hvor vi bruker instrumenter, dette har vært veldig populært.

Drøfting:

Musikken angår de fleste mennesker, og alle har på en måte et forhold til musikken. Måten vi oppfatter musikken på er individuell, som vil si at alle derfor har ulike syn og meninger (Sæther, 2019, s. 9-10). Det kan tenkes at barn i barnehagealder også har sin egen måte å oppfatte musikk på, og at de har egne tanker og meninger om hva de liker best. Slik jeg ser det, legger begge informantene vekt på at de fanger opp barnas interesser, noe som sier meg at de har fokus på barns medvirkning. Gustavsson (2003) mener at danning som dialog i barnehagesammenheng kan relateres til barns medvirkning. Barn og voksne er lydhøre for

hverandre, og det dreier seg om å oppfatte andres forståelse av liv og mening (Gustavsson, 2003: Angelo, 2019, s. 125-126). Jeg mener det er sammenheng i det Gustavsson og det informantene mine forteller. De forteller at de fanger opp barnas innspill og bruker det aktivt, både i spontane og planlagte musikkaktiviteter. Ved at de legger vekt på barns medvirkning og at de skal få delta aktivt, kan det være med på å gi barna gode vilkår for danning.

Angelo forklarer at didaktikeren Wolfgang Klafki legger vekt på at samspillet mellom hva slags musikk og hvordan musikken brukes gir best vilkår for danning. Det handler derfor om at barna møter utfordrende og relevant fagstoff, som dermed går videre og fører til mer læring og danning (Angelo, 2019, s. 128). Dette handler ikke om hvorvidt man bruker sanger fra for eksempel «Fantorangen» eller Beethoven, men det handler mer om hvordan det vi gjør og selve innholdet kan berike og utfordre hverandre. Slik jeg ser det, har barnas medvirkning stor betydning i deres egen danning. Ved at det legges opp til innspill og idéer fra barnas side, betyr det mye også i senere tid, siden måten det legges opp til ulike aktiviteter på har verdi. Det kan også tenkes at de voksnes initiativ og kunnskap har mye å si, slik som Klafki forklarer. Det handler om hvordan man gjør noe, samt hva som faktisk gjennomføres.

I rammeplan for barnehagen legges det også vekt på at barna skal få delta i beslutningsprosesser, samt at barnehagen skal verdsette og følge opp individuelle uttrykk og handlinger (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 21). Under intervjuene jeg hadde, stilte jeg spørsmål om hva informantene tenker rundt musikk og barns selvtillit. Lars legger vekt på at vi som voksne skal være der og støtte barna i deres måte å uttrykke seg musikalsk på, og at vi skal anerkjenne barnas eierskap til egen stemme og musikalske uttrykk. Ida forteller at barna får mer selvtillit av å kunne en sang som de andre kanskje ikke kan like godt, og at det er en form for selvtillit at barna kan vise at de kan sangen. Jeg ser stor sammenheng i det jeg tidligere har gjort rede for med tanke på barnas medvirkning og det som står i rammeplanen. Å ta hvert barn på alvor og ta til seg dets uttrykk og innspill er veldig viktig i arbeidet med musikk, og det kan knyttes til danning og måten barna utvikler seg videre i livet.

4.2 Musikk og barns utvikling

I denne delen av oppgaven ønsker jeg å legge frem informantenes svar på ulike områder av utvikling, samt drøfte hva de har å si, sett i sammenheng med musikk. I intervjuguiden min kan man se at jeg har stilt flere spørsmål om ulike utviklingsområder, men på grunn av mange likheter i svarene til informantene, samt likheter i svarene mellom de ulike

utviklingsområdene, har jeg valgt å begrense kapittelet til musikalsk, språklig og emosjonell utvikling sett i sammenheng med musikk og inkludering.

Lars forteller:

Barna kan synge på sanger under måltid eller i alle slags situasjoner, og hvis flere har hørt samme sang så sier de ofte «ååå, ha du hørt den også, det er jo kjempekult, da må vi synge den sammen hele tiden». Barna får definitivt en relasjon til hverandre, som vi voksne også gjør når vi har en felles interesse.

Musikk er jo en uttrykksform, så du kan på ett vis finne en måte å uttrykke deg på gjennom musikken. Musikk er en kontrast til det å snakke, musikk er noe livlig på et vis. Man bruker hjernen på en annen måte, som da gjør at man stimuleres på sin måte.

Ida forteller:

Du kan få inn veldig mye språk gjennom sang, jeg brenner litt for akkurat det her med å få inn språk gjennom sang. Man kan bruke enkle sanger sammen med bilder, det lærer barna veldig mye av.

Gjennom musikk så skapes forskjellige følelser, og gjennom musikken så kan du skape stemninger ved å for eksempel spille høyt og lavt. Barna tenker over hva som skjer i musikken, og hvordan de føler det.

Drøfting:

Slik jeg ser det, er begge informantene opptatt av dette med å bruke sang aktivt i løpet av dagen, og begge nevner spontane situasjoner som en stor del av det musikalske i hverdagen. Men hvordan kan musikken bidra til barnas utvikling? Hvordan kan den bidra til at barna tilegner seg språket, at de lærer å takle følelser eller å være i og tilpasse seg et fellesskap?

Sæther forklarer at barn møter musikk, og de uttrykker musikk. Videre utvikling hos barnet vil derfor preges av hvordan de opplever og erfarer dette (Sæther, 2019, s. 93). Slik jeg ser det, har derfor musikk og musikalsk utvikling stor sammenheng med de andre utviklingsområdene. Videre forklarer han at musikalske erfaringer barnet gjør i samspill med

voksne og andre barn vil kunne bidra til en musikalsk kultur i barnehagen, som igjen vil ha noe å si for musikalsk interesse og utvikling. Som ansatt i barnehagen vil det derfor ha stor betydning at man møter barna på ulike plan, man må iaktta barnet, tone seg inn i uttrykkene og gi respons på det barna viser i musikkaktivitetene (Sæther, 2019, s. 93). Slik jeg ser det, har måten vi ansatte tar imot barnas innspill og uttrykk på stor betydning. Dette er med på å legge et godt grunnlag for videre utvikling, som jeg kommer nærmere inn på videre i drøftingen.

4.2.1 Språk, musikk og inkludering

Kulset peker på musikken som et alternativt, sosialt møte ved siden av den daglige leken. Man trenger ikke kunne språket for å ha mulighet til å delta som de andre barna. Sosiale og språklige ulikheter blir utjevnet, og alle stiller likt (Kulset, 2019, s. 77). Musikk er som et slags eget språk, med trygge rammer. Den har den samme melodien, rytmen og de samme ordene som gjør det lettere for alle å finne sin plass rundt musikken, uansett nivå. Det gjør det derfor enklere for flere, om ikke alle, å delta. Lars nevner at han har opplevd mye i forhold til språklig utvikling med de minste barna. Han forteller om opplevelser der de minste barna synger på sanger og bruker ord de ikke egentlig kan, eller at de lager lyder. Det er først og fremst gjennom samhandling og lek med andre barn at små barn tilegner seg et nytt språk. Barnas innpass i gruppa og bruken av språk kan betegnes som gjensidig avhengig av hverandre, og det er de voksnes ansvar å legge til rette for situasjoner hvor dette kan skje (Kulset, 2019, s. 76).

Den kommunikative musikaliteten er viktig i barns utvikling, den er med på å etablere et fundament i barnas sosiale identitet. Barna deler følelsesmessige stemninger gjennom lyder, gester, blikk og berøringer. Sangen vil derfor, i samspill med andre, bli en slags identitetsutvikling og selvfortelling (Barrett, 2010: Vist, 2018, s. 515). Lars forteller om egne opplevelser i sitt arbeid på småbarnsavdeling, hvor han har opplevd barn som har tatt språket mye bedre gjennom sang, altså at barna lærer ord lettere gjennom musikk og sang. Han forklarer at det er lyder som vagt kan minne om ord, men at barna ikke helt klarer å uttale disse ordene. Høigård forklarer at sang, rytme, regler, bevegelser og lek virker sammen og er med på å inspirere barna til å delta. Videre forklarer hun at disse tingene er med på å skape de beste forutsetningene for at barna skal tilegne seg språket. Hun legger også frem viktigheten av disse sett i forhold til andre utviklingsområder; emosjonell, motorisk, sosial, estetisk og

kognitivt (Høigård, 2019, s. 27). Slik jeg ser det, er det stor sammenheng mellom det Lars forteller om og det Høigård legger frem.

Ida forteller om egne erfaringer med fremmedspråklige barn, og viktigheten med bruken av musikk spesielt med disse barna. Hun kom med et eksempel som handler om et barn som begynte høsten 2022, uten noe som helst norsk språk. Videre forteller hun at det samme barnet nå kan sangen «Dyrene i Afrika» utenat. Hun legger vekt på dette med å bruke enkle sanger sammen med bilder, og hvor mye språk barna faktisk lærer ut fra dette. Ifølge Høigård har alt som har med lyd, klang, rytme og gjentakelse å gjøre med musiske elementer, og grunnlaget for språket ligger i det musiske (Høigård, 2019, s. 24). Jeg ser en sammenheng i eksemplet fra Ida og det Høigård legger frem. Jeg har selv opplevd flere eksempler med musikk og barns språk i praksis, hvor jeg har lagt spesielt merke til enkelte barn som kan høre på den samme sangen flere ganger og til slutt synge eller bruke lyder slik som Lars nevnte. Slik jeg ser det, har musikken en stor plass i arbeidet med barns språkutvikling for begge informantene.

4.2.2 Musikk, følelser og inkludering

Musikkens virkemidler, som igjen består av musikalske grunnelementer, legger et viktig grunnlag for barna hvor de selv kan uttrykke følelser, opplevelser og tanker. De musikalske grunnelementene legger rett og slett til rette for at barna kan lære seg å bruke elementene til å uttrykke seg (Sæther, 2019, s. 23). Ida fortalte under intervjuet om en aktivitet hun gjennomførte med en gruppe med større barn, hvor sangen «Dovregubbens hall» ble spilt av mens barna tegnet. Det hun observerte, var at barna tegnet hardere på papiret når dynamikken ble sterkere. Klang i musikk handler om selve lydkvaliteten av det som oppfattes, og toner kan være både lyse og mørke. Dynamikken i musikken kan både påvirke og påvirkes av de andre elementene i musikk, for eksempel gjennom kontraster i bruk av lydstyrke.

Dynamikken er med på å skape en stemning i musikken, og den gir den liv og spenning (Sæther, s. 23-29). Det kan tenkes at barna i denne aktiviteten måtte tenke over musikkens uttrykk, og hvordan de føler seg når de hører på. Det er derfor mulig at musikken er en viktig måte å uttrykke seg på for barna, basert på eksemplet til Ida.

På én side kan vi si at musikkens virkemidler eller grunnelementer er viktig for barnas måte å uttrykke seg på. Disse bidrar kanskje aller mest til at barna tenker over følelser og tanker de har, og at barna lærer seg å uttrykke seg ut fra disse. Sett fra en annen side er det nokså viktig

at barna har trygge voksne og andre barn å støtte seg på fra tidlig alder av, for å kunne etablere trygge og gode relasjoner til andre rundt seg. Det kan tenkes at begge disse er avhengige av hverandre for at barna skal ha en allsidig utvikling. Slik jeg ser det, har det også mye å si at de voksne har kunnskap og vet hvordan de kan jobbe med det på en god måte. Alle utviklingsområdene går også veldig inn i hverandre, og det kan tolkes som at alle er avhengig av hverandre på ett vis.

Når vi hører på musikk, reagerer alle forskjellig. Følelser har en sentral plass i musikken, og når man i gruppe hører på samme musikk, kan det føre til at alle i gruppa kommer i samme stemning til samme tid (Kulset, 2019, s. 33). Selv har jeg varierte erfaringer med dette fra praksis. Jeg kan ikke definere et barns følelse rundt musikk, men jeg kan ut fra barnets fysiske uttrykk få et slags innblikk gjennom barnets respons. Min tolkning kan derfor være annerledes, men det er ikke nødvendigvis noe galt med den. Alle barn reagerer ulikt, noe jeg selv har erfart i praksis gjennom en spesifikk musikkaktivitet. Det var samlingsstund med musikk på høyttaleren, og barna hadde fått utdelt hvert sitt rytmeinstrument. En stund inn i samlingen så jeg at ett av barna gikk bort fra selve aktiviteten, men ikke ut av rommet. Slik jeg ser det, kan dette bety at barnet ikke nødvendigvis var i samme stemning som de andre barna som satt der, men at barnet likevel var til stede i selve fellesskapet til tross for at barnet valgte å gå bort fra selve aktiviteten.

Sæther legger vekt på at det vil være vanskelig å vite hva barnehagebarn opplever når de hører på musikk, fordi de ikke alltid kan uttrykke seg med ord (Sæther, 2019, s. 89). Et sentralt spørsmål jeg derfor tenker på, er om musikken vi velger ut fra barnas interesser dermed er for absolutt alle, og om det er mulig at alle barna føler det samme rundt sangen(e)? Lars forteller om opplevelser han har hatt rundt for eksempel matbordet, hvor barna har begynt å synge på en sang. Flere har da meldt seg på og vist interesse for samme sang. Men er det slik at det er noe for absolutt alle? Kulset (2019, s. 33) forklarer jo at musikken er viktig for selve gruppefølelsen. Sæther beskriver at man kan observere barnas musikalske uttrykk for å få kunnskap om hvordan uttrykkene kommer til syne fra barna. Den musikalske utviklingen sees også i sammenheng med utvikling av ferdigheter, som igjen har noe å si for barnas utvikling på flere områder (Sæther, 2019, s. 76). Eksempelet jeg opplevde i praksis er jo en direkte motsetning til det Lars fortalte om måltidsituasjonen. Det kan tenkes at det derfor ikke nødvendigvis er slik at musikken bidrar til de samme følelsene blant absolutt alle barna, men kanskje de fleste av dem.

Forskning på hjernen og musikkopplevelser gir oss et bilde av hvilke områder i hjernen som involveres i sammenheng med musikk. Måten musikken er laget på virker inn på følelsene våre (Ruud, 2013, s. 65-68). Som Ruud forklarer, har musikken mye å si for følelsene våre. Dette sier meg noe om at vi har forskjellige følelser rundt det vi hører på, og at en sang jeg forbinder med følelsen av å være glad kan bety noe helt annet for en annen person. Som forklart i teorikapitlet, har vi et system i hjernen som kalles de *limbiske* strukturene. Systemet behandler minner, følelser og hukommelse, og det deles igjen opp i flere deler (Kulset, 2019, s. 52). Disse strukturene er viktig for læring. Under intervjuene jeg hadde la begge informantene vekt på at musikken er en måte å uttrykke seg på, samt at man kan snakke om følelser rundt det man opplever. Ida forteller om en regle hun pleier å bruke sammen med barna, hvor hun i løpet av regla blir lei seg så det høres ut som hun gråter. Hun forklarer at barna synes dette er morsomt, og hun mener at man for eksempel gjennom slike regler kan få inn mye læring i forhold til følelser. Slik jeg ser det, kan for eksempel arbeid med regler eller andre musikalske aktiviteter bidra til at barna kan lære å uttrykke følelser og skape minner sammen med andre.

På den ene siden, vil det ut fra det jeg allerede har drøftet, være mulig at de fleste av barna får noe ut av slike aktiviteter. På den andre siden, er ikke all musikk for alle, og vi har forskjellige følelser og assosiasjoner rundt musikk. Det kan derfor være viktig å ta hensyn til dette og passe på at alle barna opplever å bli hørt og at de får delta i form av medvirkning. Vi voksne har også et ansvar når det kommer til det å fange opp barnas interesser og bruke det aktivt i hverdagen.

4.3 Musikk og inkludering i barnehagen

Problemstillingen min går ut på å finne ut av hvordan musikk kan bidra til et inkluderende miljø i barnehagen. Nå som jeg har drøftet rundt musikkens plass i barnehagen og hva den har å si for barns utvikling, ønsker jeg nå å drøfte begrepet inkludering, og musikk som et verktøy for å skape inkludering i barnehagen. Jeg startet derfor med å spørre informantene hva de legger i begrepet inkluderende fellesskap.

Lars forteller:

Et inkluderende fellesskap er et som er åpent for barna. Barna skal bli godt tatt imot, uansett hvordan det måtte være.

Vi prøver å engasjere flest mulig til å delta i aktiviteter vi har, og de som er med, er med. Barna har glede ut av det, vi har glede ut av det, og vi oppnår en slags fellesnevner av tilhørighet. Vi får en relasjon til hverandre på ulike plan.

Ida forteller:

Musikk blir veldig sosialt i forhold til fellesskapet, det skaper mye sammen. Og jeg ser at hvis én begynner å synge, eller ett barn peker på høyttaleren og vil høre på musikk, så henger de andre seg på. Det samme om noen starter med musikk et sted, så blir barna med. Så det er veldig sentralt i sosial utvikling, det blir et fellesskap ut av det.

Det er jo det at barna blir sett og at de blir ivaretatt, at de er trygge i fellesskapet. At barna har det godt, du ser at de trives og at de har det bra. Det er glade og trygge barn. Smågrupper er noe vi jobber veldig mye med, det å ha de konkrete smågruppene er det absolutt viktigste for barna.

Drøfting:

Begrepet inkludering er et mangetydig begrep, ord speiler ikke virkeligheten når det snakkes om størrelser som inkludering (Arnesen, 2017, s. 19). Begrepet inkludering er stort, og det kan bety ulike ting for folk. Slik jeg ser det, har begge informantene fokus på at barna skal bli godt tatt imot, og at relasjonen barna imellom skal være god. Det er mange ulike meninger om hva inkludering er, og hva det innebærer. Som Arnesen (2017, s. 19) forklarer, er det et stort begrep, og det bør sees på som et relativt åpent begrep. På grunn av at det er så mange ulike meninger om hva det faktisk er og at begrepet er så stort, har det mye å si hvordan det praktiseres i barnehagen. En ting er hvordan det står beskrevet i teorien at det skal gjøres, men hvordan praktiseres egentlig inkludering i barnehagen? Hva skal til for at en barnehage har høy kvalitet på tilbudet når det kommer til inkludering?

Ifølge Sæther legger en inkluderende barnehage opp til at alle barn har mulighet til å delta i musikkaktiviteter ut fra sine forutsetninger, noe som betyr at barnehagen må kunne legge til rette for enkeltbarnet. Tilpasninger på tilbudet må sees i forhold til nivå, ferdigheter og gruppesammensetninger, og musikkaktiviteter i barnehagen bør ha som hovedmål å gi barna

inntrykk- og uttrykksopplevelser (Sæther, 2014, s. 282-283). Det er mange måter å praktisere inkludering på, og det finnes mange ulike måter som barnehager jobber med det på. Størksen (2018) forklarer at vi mennesker er avhengig av å være en deltaker i sosialt samspill for at vi skal trives og ha det bra. I dette samspillet utvikler vi oss, vi lever, lærer, kjenner på tilhørighet og vi trives. Den sosiale utviklingen er også viktig for andre utviklingsområder. Barna skaper relasjoner til andre lettere i senere alder dersom de har trygge og pålitelige omsorgspersoner rundt seg fra tidlig alder (Størksen, 2018, s. 79).

Ida forteller at de bruker smågrupper i sitt arbeid med musikk i barnehagen, spesielt når de bruker instrumenter. Jeg ser stor sammenheng mellom det Størksen (2018, s. 79) og Sæther (2014, s. 282-283) legger frem, da Sæther forklarer at en inkluderende barnehage har fokus på å tilrettelegge musikkaktiviteter ut fra enkeltbarnets nivå og ferdigheter. Det kan tenkes at arbeid med grupper som Ida forteller om er en fin måte å jobbe med dette i praksis. Sjøvik legger vekt på at idealet om en inkluderende barnehage er en utfordring i det samfunnet vi lever i, da vi mennesker er ulike i både væremåte og behovene vi har. Barnehagen skal bidra til at hvert enkelt barn føler seg inkludert. I praksis innebærer dette at barnehagen har inkludering som overordnet mål, slik at alle barn sees på som interessante lekekamerater. Personalet i barnehagen har et ansvar i å legge til rette for og veilede barna slik at de selv ser og opplever dette (Sjøvik, 2014, s. 41). Slik jeg ser det kan tilpasninger gjennom arbeid i grupper også bidra til å gjøre barna interessante for hverandre, samt at de kan føle på tilhørighet.

Ifølge Drugli er emosjonell utvikling svært viktig med tanke på grunnlaget for sosial utvikling og læring. Barna får, gjennom sine følelsesuttrykk, en gjensidig rolle i det tidlige samspillet. Barnet er avhengig av at omsorgspersoner tolker og forholder seg til dets følelser for å kunne utvikle empati og kjennskap til seg selv (Drugli, 2018, s. 49). Slik jeg ser det, kan arbeidet med smågrupper som Ida forteller om, være med på å styrke barnas relasjoner til hverandre, samt barn-voksen relasjonen. Det blir lagt opp til at barna skal være med hverandre i grupper, og alle får noen å være med uansett. I rammeplan for barnehagen står det også forklart at personalet skal fremme et inkluderende miljø der alle barna kan delta i lek og erfare glede i lek (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 20). I arbeid med slike grupper, sørger man for at alle barna har noen å være med, og at det muligens vil bli enklere for de voksne å anerkjenne hvert enkelt barn. Jeg kan se for meg at det blir satt av mer tid til enkeltbarnet og dets uttrykk og ønsker, noe som kan være positivt. Som jeg også har opplevd selv i eget arbeid, kan variert arbeid med både smågrupper og hele barnegruppa være positivt, men jeg har opplevd å få et

helt annet utbytte av å for eksempel jobbe i smågrupper av og til. Drugli forklarer også at emosjonell kompetanse har mye å si for barnas evne til å kjenne igjen egne og andres følelser, og grunnen til at disse utløses. Emosjonell kompetanse innebærer at barnet uttrykker positive følelser oftere enn negative følelser (Drugli, 2018, s. 54). Slik jeg ser det, har barnas emosjonelle kompetanse mye å si for barnets relasjon til voksne og andre barn. Derfor mener jeg at slikt arbeid i grupper kan styrke dette, og at det er mye positivt i arbeid med slike grupper.

For å kunne fungere godt i samspill med andre er sosial kompetanse en forutsetning. Det omfatter ferdigheter, kunnskaper og holdninger som vi utvikler gjennom nettopp sosialt samspill. Barna i barnehagen skal oppleve å ha betydning i fellesskapet, og de skal oppleve å ha et positivt samspill med andre barn og voksne i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 22-23). Som Lars nevner, er han svært opptatt av dette med at musikken bringer barna sammen, de får en relasjon til hverandre, akkurat som oss voksne når vi har en felles interesse. Han nevner for eksempel at han har opplevd at barna kan samme sang og har et ønske om å synge den sammen. Ida nevner også dette med at barna ofte kan peke på høyttaleren og vise at de ønsker å høre på musikk, og at det på den måten blir et fellesskap ettersom flere av barna henger seg på og ønsker det samme. Det kan tenkes at barnas uttrykk i slike situasjoner med på å skape et sosialt miljø hvor det er åpent for at flere kan delta, og at det blir et fellesskap ut av det. Ida nevner også at de ansatte på avdelingen kan begynne å synge på gulvet mens barna leker, og at barna trekkes mot det som skjer. Begge informantene er også opptatt av at ansvaret for det musikalske ikke skal stå på én person, men at man må gi av seg selv sammen med barna. Om det ofte oppstår situasjoner som Ida nevner, er det jo mulig at barna kan oppleve et fellesskap da de samles på denne måten.

Sæther legger vekt på at barn ofte møter musikk i barnehagen gjennom sosiale sammenhenger som i samlingsstunder, under påkledning eller før måltider. Ved at barna møter musikk på denne måten kan det styrke fellesskapsfølelsen de sitter igjen med, samt at de over tid kan erfare at musikken er mangfoldig (Sæther, 2014, s. 285). Begge informantene forteller om mye spontant, og noe planlagt. Musikken brukes hver dag, og Lars forteller om spesiell bruk under samlingsstunder som de har hver dag. Kulset forklarer at faste samlinger med fokus på musikk og hvor det repeteres sanger og regler, bidrar til økt trygghet og stabilitet (Kulset, 2019, s. 99). Det kan tenkes at det Lars forteller om, bidrar til trygghet og læring for barna med tanke på at de har samlingsstund hver dag. Det blir en slags rutine og repetisjon for barnas del. Som Kulset også legger vekt på, spiller musikk en stor rolle i forhold til å etablere

og opprettholde gruppefølelse, musikken blir som et slags sosialt lim (Kulset, 2019, s. 28). Barna får en slags rutine med samlingsstunden, og vet hva de har å forholde seg til hver dag i barnehagen. I tillegg deltar alle i samlingsstunden, og det blir jo et fellesskap ut av det. Ved å for eksempel synge navnesanger i starten av samlingsstunden kan den også få mer fokus på inkludering, som jeg har erfart at mange barnehager pleier å gjøre.

I barnehageloven står det at «barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering» (Barnehageloven, 2005, §1). Vi er lovpålagt å sørge for at alle barn møtes på samme måte, det er nulltoleranse for mobbing og diskriminering, samt at barnehagen skal være et sted for alle. Alle barn har samme behov som andre barn, med variasjoner og ulikheter. Barn er barn, alle har behov for lek og venner (Moe & Valseth, 2014, s. 354). Slik jeg ser det, kan musikkaktiviteter i for eksempel samlingsstund som Lars forteller om, bidra til at alle kan kjenne på en fellesskapsfølelse.

Rytme kan sees på som noe som driver musikken fremover, en slags motor. Sammen med barn kan man for eksempel klappe ulike sekvenser i en sang, og repetere dem over tid. Å jobbe med det på denne måten har mye å si for videre kjennskap til sanger, vi klarer å huske sanger bedre ved hjelp av rytme (Sæther, 2019, s. 31). Under intervjuet jeg hadde, spurte jeg informantene mine om de hadde noen tanker om hvorvidt den kjente sangen «Alle barna klapper» kan bidra til inkludering. Begge informantene fortalte at slike typer sanger er med på å skape nettopp inkludering, de har sett selv hvor enkelt det er for barna å delta i form av klapping. Ida forteller at man inkluderer i sangen, ved at man synger om fellesskapet og at alle deltar. Lars legger vekt på at sangen bygger på et slags felles referansepunkt, det er enkel klapping og det er noe de aller fleste, om ikke alle av barna kan være med på. Det kan derfor tenkes at en slik sang er med på å bidra til inkludering, og slik jeg ser det, er det en enkel sang som barna kan lære seg relativt raskt. Barna trenger heller ikke kunne språk for å delta, det holder å klappe. Sæther forklarer også at kombinasjonen av rytme og bevegelse er en naturlig uttrykksmåte. Barn begynner for eksempel ofte å hoppe når de hører musikk (Sæther, 2019, s. 33). Det er derfor en mulighet at sanger som for eksempel «Alle barna klapper» bidrar til å skape denne naturlige uttrykksmåten, samt at det kan legge et godt grunnlag for videre musikalsk kommunikasjon og inkludering.

5.0 Oppsummering og konklusjon

Hvordan kan egentlig musikken bidra til et inkluderende miljø for barnehagebarna? Etter jeg har analysert og drøftet informantenes synspunkter og utsagn, kan jeg se at det er mange likheter i selve måten musikken praktiseres på i hverdagen. Begge to forteller om den spontane bruken, og måten de bare kan finne på å synge på en sang i for eksempel lek sammen med barna. Begge to er opptatt av å fange opp barnas interesser, og jobber ut fra det. Jeg kan også se forskjeller i det informantene forteller. Ida forteller om bruken av musikkgrupper eller smågrupper, som er sentralt i arbeidet med musikk og inkludering i et generelt perspektiv på hennes avdeling. Lars forklarer at de har samlingsstund hver dag, hvor musikk blir brukt aktivt og har en stor plass. En mulig grunn til at det er forskjeller i dette kan være at de jobber ulike avdelinger med ulike aldersgrupper.

Ved at barna opplever å møte musikk i sosiale sammenhenger, kan det styrke fellesskapsfølelsen og de kan erfare at musikken er mangfoldig (Sæther, 2014, s. 285). Et inkluderende miljø bygger på at alle skal ha en plass, og føle seg velkommen. Vi er avhengig av å delta i et sosialt fellesskap for å lære, og musikken kan på mange måter bidra til både læring og gode forutsetninger for videre utvikling. I rammeplan for barnehagen legges det vekt på at sosial kompetanse er en forutsetning for å kunne fungere godt sammen med andre (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 22-23). Både Lars og Ida er svært opptatt av bruken av musikk i barnehagen, og Lars oppsummerte intervjuet med å si at musikk er noe vi aldri må finne på å ta ut av barnehagen. Vi opplever forskjellige følelser når vi hører på musikk. Selv om ikke alle liker den samme musikken, er det uansett mulig at man i et fellesskap kan høre på, være til stede rundt og nyte samme musikk. En kombinasjon av barns medvirkning og valg tatt av personalet kan derfor være en fin måte å jobbe med musikk på. Barna har ofte ulike interesser og om vi klarer å fange opp disse kan barna få mye ut av det, både individuelt og i et fellesskap.

Musikken blir som et slags eget språk, der man kan delta uansett. Det er i samspill med andre at vi blant annet lærer å takle egne følelser, kan finne vår plass i fellesskapet og vi begynner å utvikle vår egen identitet. Utviklingsområdene henger sammen og er sentrale for hverandre. Musikken i seg selv er med på å bidra til språklæring, men Kulset peker på at sang og musikk, uavhengig av om de kan språket eller ikke, øker barnas sosiale kompetanse (Kulset, 2019, s. 74-80). Terskelen for å delta er lav, og musikkens plass i barnegruppen er med på å påvirke barna i deres utvikling. Musikken blir som et slags eget språk, hvor barna kan lære, samt at de kan uttrykke seg gjennom både sang og bevegelser. Det er mange kjente barnesanger vi

bruker ofte, kanskje også daglig, som handler om inkludering. «Alle barna klapper» er et eksempel på en slik sang. Har vi egentlig tenkt over betydningen slike typer sanger har, og hva vi faktisk synger om?

Basert på det mine informanter har sagt og det jeg har analysert og drøftet, kan jeg se at musikk er med på å bidra til inkludering, og at arbeidet med musikk legger et viktig grunnlag. Slik jeg ser det, kommer det tydelig frem gjennom informantene mine hvordan musikken blir brukt for å skape et inkluderende fellesskap. Det er viktig å legge opp til aktiviteter ut fra enkeltbarnets forutsetninger, slik at alle kan delta. Musikken har også en funksjon, så lenge man går inn med en positiv innstilling og engasjerer seg i det man gjør. Man trenger ikke nødvendigvis å være musiker og kunne spille på mange instrumenter, vi kan bruke det vi har og se verdien i det.

6.0 Litteraturliste

Arnesen, A.-L. (2017). Inkludering. I A.-L. Arnesen (Red.), *Inkludering: Perspektiver i barnehagefaglige praksiser* (s. 19-32). Universitetsforlaget.

Barnehageloven. (2005). Lov om barnehager (LOV-2005-06-17-64). Lovdata.
<https://lovdata.no/lov/2005-06-17-64/§1>

Bergsland, M. D. & Jæger, H. (2016). Bacheloroppgaven. I M. D. Bergsland & H. Jæger (Red.), *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen* (s. 51-86). Cappelen Damm Akademisk.

Brottveit, G. (2018). Analyse av kvalitative materialer i et vitenskapsteoretisk perspektiv. I G. Brottveit (Red.), *Vitenskapsteori og kvalitative forskningsmetoder: Om å arbeide forskningsrelatert* (s. 129-152). Gyldendal.

Brottveit, G. (2018). Den kvalitative forskningsprosessen og kvalitative forskningsmetoder. I G. Brottveit (Red.), *Vitenskapsteori og kvalitative forskningsmetoder: Om å arbeide forskningsrelatert* (s. 84-105). Gyldendal.

Brottveit, G. (2018). Hermeneutikk og vitenskap. I G. Brottveit (Red.), *Vitenskapsteori og kvalitative forskningsmetoder: Om å arbeide forskningsrelatert* (s. 32-43). Gyldendal.

- Brottveit, G. (2018). Om forskningsdesign. I G. Brottveit (Red.), *Vitenskapsteori og kvalitative forskningsmetoder: Om å arbeide forskningsrelatert* (s. 62-68). Gyldendal.
- Drugli, M. B. (2018). Emosjonell utvikling og tilknytning. I V. Glaser, I. Størksen & M. B. Drugli (Red.), *Utvikling, lek og læring i barnehagen: Forskning og praksis* (2. utg., s. 49-78). Fagbokforlaget.
- Glaser, V. (2018). Grunnlaget for barns utvikling. I V. Glaser, I. Størksen & M. B. Drugli (Red.), *Utvikling, lek og læring i barnehagen: Forskning og praksis* (2. utg., s. 11-24). Fagbokforlaget.
- Høigård, A. (2019). *Barns språkutvikling: Muntlig og skriftlig* (4. utg.). Universitetsforlaget.
- Kulset, N. B. (2019). *Musikk og andrespråk: Norsk tilegnelse for små barn med et annet morsmål* (2. utg.). Universitetsforlaget.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Udir.
<https://www.udir.no/contentassets/7c4387bb50314f33b828789ed767329e/rammeplan-for-barnehagen---bokmal-pdf.pdf>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Gyldendal Akademisk.
- Moe, M. & Valseth, M. L. (2014). En barnehage for alle - med inkludering som overordnet mål. I P. Sjøvik (Red.), *En barnehage for alle: Spesialpedagogikk i barnehagelærerutdanningen* (3. utg., s. 353-374). Universitetsforlaget.
- Personopplysningsloven. (2018). *Lov om behandling av personopplysninger* (LOV-2018-06-15-38). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2018-06-15-38/gdpr/a5>
- Ruud, E. (2013). *Musikk og identitet* (2. utg.). Universitetsforlaget.
- Sjøvik, P. (2014). En barnehage for alle med mangfold som ressurs. I P. Sjøvik (Red.), *En barnehage for alle: Spesialpedagogikk i barnehagelærerutdanningen* (3. utg., s. 38-58). Universitetsforlaget.
- Størksen, I. (2018). Sosial utvikling. I V. Glaser, I. Størksen & M. B. Drugli (Red.), *Utvikling, lek og læring i barnehagen: Forskning og praksis* (2. utg., s. 79-106). Fagbokforlaget.

Sæther, M. & Angelo, E. (2019). *Barnet og musikken: Innføring i musikkpedagogikk for barnehagelærerstudenter* (3. utg.). Universitetsforlaget.

Sæther, M. (2014). Musisering og inkludering. I P. Sjøvik (Red.), *En barnehage for alle: Spesialpedagogikk i barnehagelærerutdanningen* (3. utg., s. 282-302). Universitetsforlaget.

Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitative metoder* (5. utg.). Fagbokforlaget.

Vist, T. (2018). Musikk i barnehagen - følelser, fellesskap, kunnskap. I V. Glaser, I. Størksen & M. B. Drugli (Red.), *Utvikling, lek og læring i barnehagen: Forskning og praksis* (2. utg., s. 503-522). Fagbokforlaget.

7.0 Vedlegg

7.1 Informasjons- og samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet

”Musikk og inkludering”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å finne ut av hvordan musikk kan bidra til et inkluderende miljø i barnehagen. I dette skrevet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med oppgaven er å få et innblikk i hvordan musikk kan være med på å skape et inkluderende miljø blant barna i barnehagen, samt hvordan de ansatte arbeider med musikk som et verktøy for å oppnå akkurat dette. Problemstillingen jeg ønsker svar på i min bacheloroppgave er:

«Hvordan kan musikk være med på å skape et inkluderende miljø blant barna i barnehagen?»

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Mitt utvalg er barnehagelærere og pedagogiske ledere. Forespørselen sendes ut til flere mulige informanter, blant annet til barnehager jeg er kjent med gjennom praksis.

Hva innebærer det for deg å delta?

Jeg har valgt å bruke intervju som metode, altså en kvalitativ metode. Jeg har utformet en intervjuguide, slik at alle informanter får samme spørsmål og at jeg muligens får flere meninger og tanker rundt samme spørsmål. Jeg skal bruke lydopptak under intervjuet, og alle

personopplysninger som eventuelt blir nevnt i lydopptaket anonymiseres og vil ikke brukes til noe annet.

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du deltar i et intervju med meg. Det vil ta deg ca. 45 minutter til 1 time.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det er kun jeg som student vil ha tilgang til lydopptaket. For å unngå at uvedkommende får tilgang til personopplysningene, skal jeg transkribere opptaket med en gang og slette opptaket etter transkribering. Du som deltaker vil ikke kunne gjenkjennes i min bacheloroppgave, da jeg vil bruke fiktivt navn og eventuelt anonymisere andre opplysninger.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 28.04.23. Alt av personopplysninger og lydopptak slettes ved prosjektslutt.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning har Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning
- Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør på epost (personverntjenester@sikt.no) eller telefon: 73984040.

Med vennlig hilsen

Student
Therese Skogli Brekstad

Veiledere
Thomas Nguyen
Sissel Mosve Bjørnset

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Musikk og inkludering*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 28.04.23.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

7.2 Intervjuguide

Intervjuguide

Tittel på prosjekt: Musikk og inkludering

Problemstilling: Hvordan kan musikk være med på å skape et inkluderende miljø i barnehagen?

Utdanning og bakgrunn

1. Hvilken utdanning, yrkeserfaring og bakgrunn har du?
2. Hvor lenge har du jobbet i barnehage, og hvilken stilling har du?

Musikk

1. Hvordan bruker dere musikk i deres barnehage?
 - Noen eksempler?
 - Hver dag eller sjeldnere?
2. Hva er dine tanker rundt viktigheten av musikk for barn og deres utvikling?
 - Sosial utvikling
 - Emosjonell utvikling
 - Kognitiv utvikling
 - Språklig utvikling
 - Motorisk utvikling

- Musikalsk utvikling
3. Mener du at musikk har betydning for barna i barnehagen?
 - Hvorfor og på hvilken måte?
 - Eventuelt hvorfor ikke?
 4. Har du noen tanker om musikk og barns selvtillit?

Inkludering

1. Hvordan jobber dere med inkludering i barnehagen?
 - Har dere noen konkrete tiltak eller planer som brukes?
 - Har du noen konkrete eksempler?
2. Hva er et inkluderende fellesskap for deg?

Musikk og inkludering

1. Hva er dine tanker rundt musikk og inkludering som en felles arbeidsmåte i barnehagen?
 - Kan det være positivt for barna?
 - Kan det være negativt?
 - Eksempler?
 - Egne opplevelser eller erfaringer?
2. Jobber barnehagen med musikk for å inkludere barna?
 - Hvordan?
 - Har du eventuelt noen konkrete eksempler?
3. «Alle barna klapper» er et eksempel på en kjent sang og sanglek for mange barn, som også brukes ofte i barnehagen. Har du noen tanker om hvordan en slik sanglek kan bidra til inkludering?

Avslutning

- Er det noe mer du vil tilføye?
- Er det noe du mener jeg bør ha med i prosjektet som ikke har blitt snakket om i dag?
- Er det noe annet du tenker kan være viktig knyttet til temaet mitt, som jeg ikke har spurt om?
- Hva tenker du om intervjuet, hvordan synes du det gikk?

Takk for at du stilte opp! 😊